

Kod ucznia :

**MAŁOPOLSKI KONKURS JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015**

Etap szkolny – 5 listopada 2014 r.

Temat: „W rozstaniach najpiękniejsze są powroty”

Zadanie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Punktacja	5	8	2	2	4	3	5	4	6	6	3
Punkty przyznane											
Zadanie	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Suma
Punktacja	2	6	4	1	1	3	3	2	4	14	88
Punkty przyznane											

Czytelne podpisy sprawdzających:

1. 2.....

Miejsce na dane ucznia

Droga Gimnazjalistko, Drogi Gimnazjalisto!

- 1. Test składa się z 21 zadań.*
- 2. Na rozwiązanie testu masz 90 minut.*
- 3. Za poprawne rozwiązanie wszystkich poleceń możesz otrzymać maksymalnie 88 punktów.*
- 4. Pracuj spokojnie. Przeczytaj uważnie wszystkie polecenia i załączone teksty.*
- 5. Odpowiedzi wpisuj długopisem lub piórem w wyznaczonych miejscach testu. Praca napisana ołówkiem nie będzie sprawdzana.*
- 6. Odpowiedzi formułuj zgodnie z normą językową.*
- 7. Nie używaj korektora, błędną odpowiedź przekreśl.*

Życzymy Ci powodzenia!

Organizatorzy konkursu

Powrót naznaczony smutkiem

1. Naznaczone smutkiem spotkanie matki i córki przedstawia mit o Korze i Demeter.

a) (0–2) Na podstawie określeń pojawiających się w tekście Zygmunta Kubiaka zidentyfikuj bohaterów mitu greckiego. Zapisz obok każdej pary określeń imię odpowiedniego bóstwa.

Wieloimienny syn Kronosa, Pluton – _____

Dawczyni Wspaniałych Darów, Matka Jęczmienia – _____

Czarnochmury Kronida, Głośno Grzmiący – _____

Dziewczyna, Prozerpina – _____

b) (0–3) Oceń prawdziwość każdej z poniższych informacji. Wpisz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F, jeśli jest fałszywa.

Lp.	Informacja	
1	Kora została porwana przez Hadesa, kiedy zerwała kwiat hiacynta.	
2	Wołanie nieszczęsnej bogini słyszeli jedynie Helios i nimfa Hekate.	
3	Zrozpaczona Demeter opuściła Olimp i zeszła do ludzi, przybierając postać starej kobiety.	
4	Demeter znalazła się w pałacu królewskim w Eleusis i została opiekunką nowo narodzonego królewicza.	
5	Ulegając prośbie królowej, bogini postanowiła obdarować jej dziecko nadludzką siłą.	
6	Na życzenie Demeter ludzie wzniesli wielką świątynię, która stała się schronieniem dla stęsknionej, pogrążonej w smutku bogini.	
7	Za sprawą rozgniewanej bogini ziemia przestała rodzić, dlatego konający z głodu ludzie nie mogli już składać bogom ofiary.	
8	W świątyni eleuzyjskiej odbywały się słynne w całym świecie antycznym obrzędy, których celem było poznanie powierzonej ludziom przez Demeter tajemnicy uprawy roli.	

2. Historię Demeter i Persefony przedstawia hymn Homera *Do Demeter*, którego fragmenty zostały przytoczone przez Zygmunta Kubiaka.

a) (0–6) Podaj nazwy wyróżnionych środków stylistycznych, służących do przedstawienia uczuć i zachowania się Persefony podczas spotkania z matką i wyjaśnij ich funkcję w tekście.

„Gdy ujrzała, / **Rzuciła się, jak biegnie menada**, przez las, po stoku góry”.

Nazwa środka: _____

Funkcja w tekście: _____

„Z drugiej strony Persefona, gdy zobaczyła **słodkie oczy**
Swojej matki, porzuciła rydwan i konie [...]”

Nazwa środka: _____

Funkcja w tekście: _____

„Z drugiej strony Persefona, gdy zobaczyła słodkie oczy
Swojej matki, porzuciła rydwan i konie,
Biegła tylko ku niej, rzuciła się jej na szyję, przywarła”.

Nazwa środka: _____

Funkcja w tekście: _____

b) (0–1) Wyjaśnij, dlaczego spotkanie Demeter z odzyskaną córką naznaczone było smutkiem.

c) (0–1) Jakie znaczenie symboliczne nadawali starożytni Grecy owocowi granatu?
Podaj jedno z możliwych znaczeń.

3. (0–2) Wyjaśnij, jakie znaczenie miał dla starożytnych Greków eleuzyjski mit o Korze i Demeter oraz podaj jego sens symboliczny.

4. (0–2) Objaśnij symboliczne znaczenie poniższych elementów obrazu Frederica Leightona *Powrót Persefony*.

mrok, dół – _____

światło, góra – _____

wyprostowana sylwetka Persefony – _____

wznoszenie się Persefony ku górze – _____

wyciągnięte ramiona córki – _____

szeroko rozwarte ramiona Demeter – _____

5. Historię miłosiernego ojca i jego dwóch synów oraz okoliczności powrotu dziecka do domu przedstawia przypowieść o synu marnotrawnym.

a) (0–1) Wyjaśnij, co świadczy o rozpaczliwej sytuacji syna, który roztrwonił wszystko, co miał. Podaj fakt wskazujący na to, że zamieszkał wśród pogan.

b) (0–1) Wyjaśnij, w jaki sposób kochający ojciec przywrócił swojemu dziecku synowską godność.

c) (0–1) Przedstaw zachowanie starszego syna, które zakłóciło radość powitania.

- d) (0–1) Sformułuj prawdę, której nie rozumiał starszy syn, a która wynika z przedstawionej historii.

6. *Epilog* pozwala zrozumieć okoliczności powstania poematu Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz*.

- a) (0–1) Podaj trzy rzeczowniki, które określają wypowiadającego się poetę i wskazują na jego sytuację życiową.

- b) (0–1) Podaj trzy informacje pozwalające scharakteryzować środowisko emigrantów.

- c) (0–1) Podaj cztery przymiotniki charakteryzujące „kraj lat dziecińczych”, do którego powraca wspomnieniami podmiot liryczny.

7. Adam Mickiewicz stworzył w *Panu Tadeuszu* wyidealizowany obraz swojej małej ojczyzny.

- a) (0–2) Podaj dwa powody przedstawienia Litwy „lat dziecińczych” jako arkadii – krainy, w której panują ład, spokój i szczęśliwość. W odpowiedzi użyj równoważników zdań.

- ---

- ---

- b) (0–3) Przedstaw usytuowanie, wygląd i otoczenie dworu soplicowskiego. Wyjaśnij, na co wskazuje taki opis budynku i okolicy.

8. (0–4) Jeden z bohaterów poematu nazwał Soplicowo centrum polszczyzny. Uzasadnij, że taka opinia jest uprawniona. W tym celu wyjaśnij, o czym świadczą następujące fragmenty utworu.

a)

„I też same portrety na ścianach wisiały.
Tu Kościuszko w czamarce krakowskiej [...]
[...] Dalej w polskiej szacie
Siedzi Rejtan żałosny po wolności stracie [...]
Dalej Jasiński, młodzian piękny i posępny,
Obok Korsak, towarzysz jego nieodstępny [...]”.

b)

„Już konie w stajnię wzięto, już im hojnie dano,
Jako w porządnym domu, i obrok, i siano;
Bo Sędzia nigdy nie chciał, według nowej mody,
Odsyłać konie gości Żydom do gospody”.

c)

„Właśnie z lasu wracało towarzystwo całe,
Wesoło, lecz w porządku; naprzód dzieci małe
Z dozorcą, potem Sędzia szedł z Podkomorzyną,
Obok pan Podkomorzy otoczony rodziną;
Panny tuż za starszemi, a młodzież na boku;
Panny szły przed młodzieżą o jakie pół kroku
(Tak każe przyzwoitość)”.

d)

„Słowem, zrobim na urząd wielkie polowanie;
I Wojski towarzystwa nam też nie odmówi”.

9. Wiersz Zbigniewa Herberta *Pan Cogito – powrót* jest głosem w dyskusji o problemie emigracji, którą często wybierali ludzie rozczarowani PRL-owską rzeczywistością.

a) (0–2) Wyjaśnij, dlaczego Pana Cogito drażnią na obczyźnie zwyczajowe zwroty grzecznościowe: – *comment allez-vous* / – *wie geht's* / – *how are you*. Posłuż się zdaniem złożonym podrzędnie.

b) (0–1) Zarówno w Księdze I poematu Adama Mickiewicza, jak i w wierszu Zbigniewa Herberta pojawia się motyw powrotu *na Ojczyzny łono*. Bohater wiersza współczesnego poety wraca *na kamienne łono ojczyzny*. Co w kontekście wiersza oznacza przytoczony epitet metaforyczny?

c) (0–1) Jak podmiot mówiący ocenia decyzję Pana Cogito o powrocie do ojczyzny?

d) (0–2) Podaj przyczyny powrotu Pana Cogito do kraju. W tym celu objaśnij znaczenie poniższych metafor.

„obchodzi go własna rana”

„do wody dzieciństwa / do splątanych korzeni / do uścisku pamięci / do ręki twarzy / spalonych na rusztach czasu”

Płynie Odys Przenikliwy, Łzy źrenicą szuka domu...

10. (0–6) Przyporządkuj znakom rozpoznawczym poszczególnych przygód Odysusza te elementy fabuły, które jednoznacznie odnoszą się do kolejnych etapów wędrówki mitycznego bohatera. Zapisz pod każdym wyrazem lub związkiem wyrazowym odpowiednie informacje wybrane z podanych poniżej.

królowa Arete • ziemia Lotofagów • zabicie sześciu żeglarzy z każdego statku • upicie winem • wypędzenie Odysa • Nausyka • zapomnienie • Kraina Kikonów • wróżba wieszczka Telemosa • skórzany miech • Kalypso • ślepiec Demodok • zburzenie grodu • rzut dyskiem • modlitwa-prośba do Posejdona • Eol • rozkaz Zeusa dotyczący wypuszczenia Odysa • Polifem • pranie szat

a) kraina Feaków

b) lotos

c) Ismaros

d) Nikt

e) władca wiatrów

f) Kalypso

11. (0–3) Rozpoznaj środki stylistyczne charakterystyczne dla eposu starożytnego. Podkreśl pod każdym cytatem odpowiednią nazwę.

a)

„Muzo! Męża wyśpiewaj, co święty gród Troi
Zburzywszy, długo błądził i w tułaczce swojej
Siła różnych miast widział, poznał tylu ludów
Zwyczaj, a co przygód doświadczył i trudów!”

hiperbola • inwokacja • epitet • wykrzyknik

b) „błyszczącooka Pallada”, „bystrogłowy Odys”

epitet • personifikacja • epitet stały • eufemizm

c)

„Jak oracz, który chodząc za pługiem dzień cały,
Popędza czarne Ciołki, a patrzy zgłodniały
W słońce i rad, gdy zniknie za krańcem zachodnim,
Pośpiesza na wieczerzę, aż nogi drżą pod nim:
Tak i Odys rad wielce był z słońca zachodu [...]”.

porównanie • porównanie homeryckie • peryfraz • przerzutnia

12. (0–2) Podaj nazwy wyróżnionych części mowy i określ ich funkcję w każdym z podanych zdań.

a) „O matko! Nie broń-**że** mi rozkoszy uścisku!”

Nazwa części mowy: _____

Funkcja w zdaniu: _____

b) „Mam-**li** z pochew obnażyć miecz ostry”

Nazwa części mowy: _____

Funkcja w zdaniu: _____

13. (0–6) Uzupełnij ankietę personalną głównego bohatera *Odysei*.

a) Imiona rodziców: _____

b) Miejsce zamieszkania: _____

c) Stan cywilny: _____

d) Dzieci: _____

e) Status społeczny: _____

f) Usposobienie / cechy charakteru (pięć różnych przymiotów umysłu, charakteru, zachowania): _____

14. (0–4) Z zapisków Penelopy odczytaj najistotniejsze wydarzenia, które miały miejsce po powrocie Odysa do domu.

a) „Nie chciałam dłużej znosić ich ciągłych nalegań, abym podjęła decyzję w sprawie swego zamążpójścia, wymyśliłam takie oto niewinne kłamstwo”.

Wyjaśnij, na czym polegał podstęp Penelopy.

b) „Dopiero po kilku dniach odkryłam, że wyjechał z domu w daleką i niebezpieczną podróż”.

Wyjaśnij, kto, gdzie i w jakim celu wyjechał.

c) „Przywołałam klucznicę, aby przed snem obmyła mu nogi”.

Wyjaśnij, w jaki sposób nastąpiło rozpoznanie Odysa.

d) „Aby się upewnić, że rzekomy Odyseusz, który jest naprawdę moim mężem, postanowiłam poddać go pewnej próbie: zażądałam mianowicie, aby opowiedział, w jaki sposób zbudował naszą wspólną sypialnię małżeńską”.

Napisz, w jaki sposób zostało wykonane łóżko małżonków.

15. (0–1) Podaj dwie cechy, których uosobieniem jest Penelopa.

16. (0–1) Podaj przenośne znaczenie słowa *odyseja*.

Dwa powroty... – *Pan Tadeusz*

17. Gerwazy opowiada Hrabiemu historię zamku, aby ostatni z Horeszków, powracający po wielu latach z zagranicy, nie zapomniał o chwalebnej i bolesnej przeszłości własnych przodków.

a) (0–2) Jak Gerwazy scharakteryzował Jacka Soplicę? Podaj pięć cech, które mu przypisał.

b) (0–1) „Pan głową wstrząsnął, rękę ku bramie wyciągnął i krzyż w powietrzu naznaczył”. Jak ten gest swojego pana odczytał Gerwazy i jak na niego zareagował?

18. (0–3) Sporządź katalog rozbieżności pojawiających się w relacjach Gerwazego i księdza Robaka. W każdej części tabeli zapisz odpowiednią informację.

	Gerwazy	Ksiądz Robak
Ocena postaci Stolnika		
Ocena uczucia łączącego Ewę z Soplicą		
Powody pojawienia się Soplicy przed zamkiem Horeszków w chwili napaści Moskali		

W drogę bohaterów wpisany jest powrót do domu – *Mały Książę*

19. (0–2) Mały Książę wraca do Róży, z którą teraz – po rozmowie z Lisem – już wie, jak postępować. Wyjaśnij znaczenie następujących wyrazów i zwrotów.

stworzyć więzy – _____

oswoić – _____

rozpoznawać kroki – _____

powoli przybliżać się – _____

20. (0–4) Zadedykuj *Małego Księcia* osobie, która poszukuje prawdy o człowieku, przyjaźni, miłości.

21. (0–14) *Bransoletka* Ewy Nowak jest powieścią dla młodzieży. Napisz recenzję, w której zachęcisz dorosłych do przeczytania tej inspirującej książki.

Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.
